

Çatak Vadisi

DOG062
izlenmesi Gerekli
Gerileme (-1)

Fritallaria minima © Mecit Vural

Yüzölçümü : 71664 ha
Boylam : 43,05°D
Enlem : 38,03°K
Koruma Statüleri : Doğal sit alanı

Yükseklik : 940 m - 3634 m
il(ler) : Van, Siirt
ilçe(ler) : Gürpınar, Çatak, Bahçesaray, Pervari

■ **Alanın Tanımı**: ÖDA, Van ilinin güneyindeki dağ sıralarını yaran akarsular tarafından oluşturulmuş dar ve derin bir vadi sistemini içine alır. Vadiye Van - Çatak karayolu ile ulaşılabilir. Çatak Suyu, geniş kayalık alanların, dik yamaçların ve tuzcul alanların bulunduğu vadiyi oluşturmuştur. Vadi batı yönünde Siirt'e bağlı Pervari ilçe sınırına kadar uzanmaktadır. Sanbulak Dağları'nın sırasıyla doğu ve batısından gelen Çatak ve Norduz çayları Çatak yerleşim alanında birleşir.

■ **Habitatlar**: Alanda meşe ve ardıç ormanları, kuru dağ bozkırları ve vadi için nemli bitki toplulukları bulunmaktadır. Çatak Vadisi'nin Çatak-Bilgi köyleri arasındaki bölümünü içine alan yukarı bölgesinde, İran-Turan fitocoğrafik bölgesini karakterize eden bozkırlar geniş alan kaplar. Bu alanlarda yer yer seyrelmiş ardıç ve meşe toplulukları bulunur. Çatak Vadisi'nin Çatak-Büyükcağac arasındaki bölümünü içine alan aşağı kesimlerinde ise meşe toplulukları daha yaygındır.

■ **Türler**: Çatak Vadisi bitki, kelebek ve kuş türleri açısından oldukça zengin bir alandır. Alan 32 bitki taksonu için ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bunların bir kısmı Türkiye'ye endemiktir, diğer türler ise dar yayılışlıdır. Alandaki en nadir bitki türleri arasında nesli dünya ölçeğinde tehlikedeki *Lythrum anatolicum* ve *Scorzonera davisii* yer alır.

Aynı zamanda alan sayılan çok azalan nesli dünya ölçeğinde tehdit altında olan yabankeçisi (*Capra aegarus*) gibi memeli türlerine de ev sahipliği yapar.

Vadi yırtıcılar başta olmak üzere çok sayıda kuş türü için bölgesel ölçekle önem taşır. Puhu (*Bubo bubo*), küçük kartal (*Hieraetus pennatus*) ve kızılca kuyrukkakan (*Oenanthe xanthopyrmyna xanthopyrmyna*) alandaki öncelikli kuş türleri arasında yer alır.

Ayrıca küçük civgün (*Phylloscopus neglectus*) Türkiye'de ilk kez 2004 yılında Çatak Vadisi'nde üreme döneminde 3 birey üreme ötüşü yaparken kayıt altına alınmıştır. 2005 yılında da aynı yerde bazı bireyleri gözlenmiştir.

Çatak Vadisi dar yayılışlı sürüngen türlerinden Hakkari yılanının (*Eirenis hakkariensis*) önemli bir dağılım alanı oluşturur.

ÖDA Anadolu dağalısının (*Salmo trutta magrostigma*) Türkiye'de yaşadığı önemli alanlardan biridir.

Çatak Vadisi özellikle kelebekler açısından büyük önem taşır. Alanda yaşayan 13 kelebek türü ÖDA kriterlerini sağlar. Bu türlerin üçü Türkiye'ye endemik ve dar yayılışlıdır; çokgözlü buzulmavi (*Polyommatus buzulmavi*), çokgözlü fatma (*Polyommatus fatima*) ve çokgözlü Van esmeri (*Polyommatus kurdistanicus*).

■ **Alan Kullanımı**: Doğal bitki örtüsü otlama, ağaç kesimi ve ot biçimi gibi farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Çatak Vadisi dik yapısı ve uzun süren kış mevsiminden dolayı tarıma çok uygun değildir. Ekilebilen kısıtlı alanlarda ağırlıklı olarak yonca ve korunga gibi yem bitkileri ile buğday yetiştirilir. Vadi ve kolları boyunca ceviz ağaçları ekilmiştir ve yer yer mera olarak kullanılan çayır alanları bulunur. Akarsu boylarındaki çayır alanları ve diğer ormanlık olmayan alanlarda büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile ancılık yapılır.

■ **Tehditler**: Alanda aşırı otlama ve ağaç kesimi gibi nedenlerle bitki örtüsünde yoğun bir tahribat ve erozyon oluşmaktadır. Yaklaşık on beş yıl öncesine kadar vadinin aşağı kesimleri doğal meşe ormanlarıyla kaplıyken alana yol açılmasının ardından kaçak ağaç kesimi artmış ve orman örtüsü azalmıştır. Mevsimsel orman yangınları diğer bir tehdittir.

Yanan ormanların yerine karaçam (*Pinus nigra*) ve benzeri iğneyapraklı ağaç türlerinin dikilmesiyle ormanlar doğallığını yitirmektedir. Ağaç türlerindeki değişim, kelebek türlerinin büyük ölçüde yok olmasına neden olmaktadır. Nadir ve endemik kelebek türlerinin doğadan toplanması birçok türü kaybolma noktasına getirmiştir.

Çatak Vadisi'nde Keskin, Narlı ve Oran barajlarının yapımı planlanmaktadır. Alanda kaçak Anadolu dağalısı (*Salmo trutta magrostigma*) avcılığı önemli tehditlerden biridir.

■ **Koruma Çalışmaları**: Tanım İl Müdürlüğü tarafından gökkuşuğu alabalığı çiftliklerinin kurulması ile doğal alabalık üzerindeki av baskısı kısmen azaltılmıştır. Kaçak balık ve kara avcılığına karşı Tanım İl Müdürlüğü ve Jandarma Çevre Koruma Timi tarafından denetim yapılmaktadır.

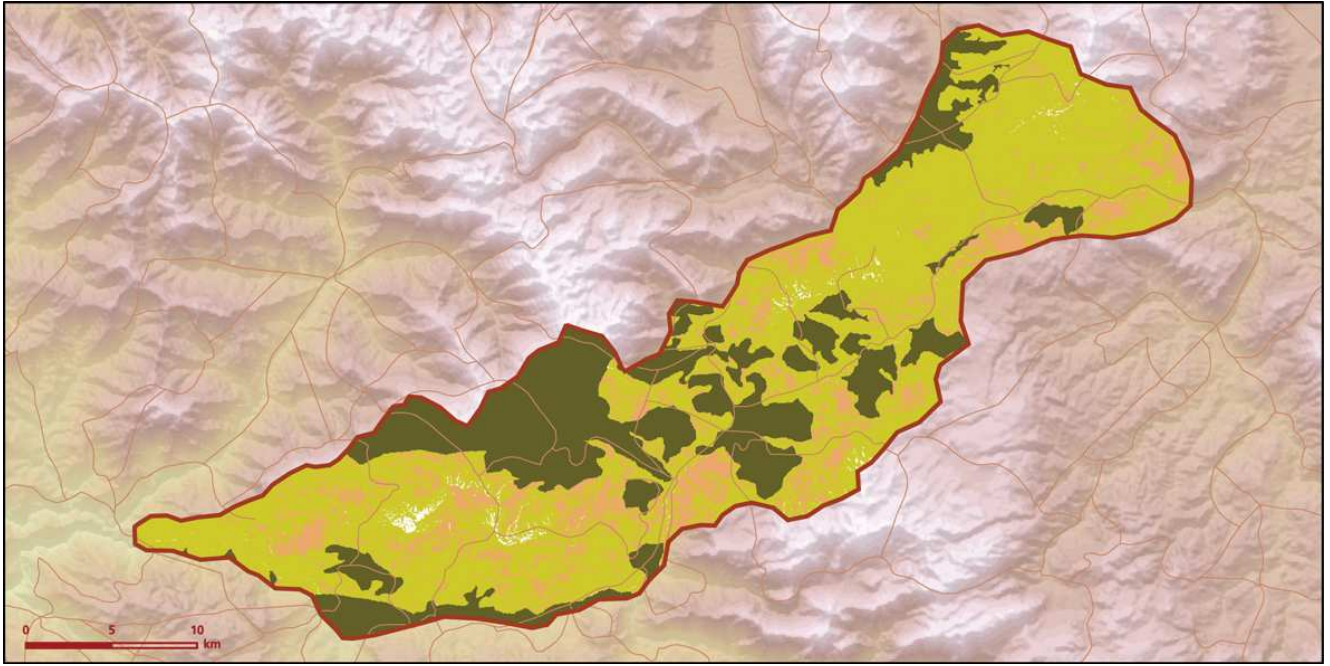
■ **Yerel İlgili Sahipleri**

Van Valiliği; Van İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Gürpınar Kaymakamlığı; Çatak Kaymakamlığı; Çatak Belediyesi; İl Jandarma Komutanlığı; Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Biyoloji Bölümü; Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü; Yedigöller Derneği.

■ **Nezaket Adıgüzel, Özdemir Adızel, Barış Bani, Ercan Ciplak, Atilla Durmuş, Muhabet Kemal Koçak, S. Mesut Pınar**

Çatak Vadisi önemli doğa alanı topografya haritası

Çatak Vadisi önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
<i>Allium microspatum</i>	1	0	-	NT	Var	A2
<i>Allium shatakiense</i>	1	0	-	NT	Var	A2
<i>Astragalus achundovii</i>	0	0	-	VU	Var	A2,B1
<i>Astragalus baytopianus</i>	1	0	-	-	Var	A2
<i>Astragalus daenensis</i>	0	0	-	VU	Var	A2,B1
<i>Astragalus dasycarpus</i>	1	0	-	NT	Var	A2
<i>Astragalus pulchellus</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Astragalus sachanavii</i>	1	0	-	NT	Var	A2
<i>Astragalus subsecundus</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Centaurea gigantea</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Centaurea nemecii</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Centaurea persica</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Centaurea hakkariensis</i>	1	0	-	VU	Var	A1, A2
<i>Cyclotrichium stamineum</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Cousinia grandis</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Crepis hakkarica</i>	1	0	-	EN	Var	A1, A2
<i>Dionysia bornmuelleri</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Eryngium wanaturi</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Ferulago angulata</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Ferulago bernardii</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Fritillaria minima</i>	1	0	-	VU	Var	A1, A2
<i>Grammosciadium cornutum</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Haplophyllum schelkovnikovii</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Hedysarum vanense</i>	1	0	-	VU	Var	A1, A2
<i>Inula inuloides</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Linum mucronatum ssp. orientale</i>	0	0	-	VU	Var	B1, B2
<i>Lythrum anatolicum</i>	1	0	-	CR	Var	A1, A2
<i>Paeonia kesrouanensis</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Pimpinella aromatica</i> - Doğu Anadolu	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Scorzonera davisii</i>	1	0	-	VU	Var	A1, A2
<i>Taraxacum fedtschenkoii</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Trigonosciadium intermedium</i>	1	0	-	EN	Var	A1, A2
 <i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	Yaygın (Üreme)	C1
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Emberiza cineracea</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	C1
<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	Var (Üreme)	B1, C1
<i>Oenanthe xanthopyrma xanthopyrma</i>	0	0	LC	VU	20 Çift (Üreme)	B1, C1
<i>Pyrhocorax pyrrhocorax</i>	0	0	LC	LC	30 Birey (Üreme)	C1
 <i>Capra aegagrus</i>	0	0	VU	-	Var	A1, C1
<i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	-	Var	C1
 <i>Eirenis hakkariensis</i>	0	0	-	LC	Var	A2, C1
 <i>Salmo trutta macrostigma</i>	0	0	LC	(VU)	Var	B1, C1
 <i>Anthocharis damone</i> - Anadolu	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Archon apollinaris</i> - Doğu-Güneydoğu Anadolu	0	0	NT	EN	Var	B1, C1
<i>Euphydryas aurinia</i> - Kuzey ve Doğu Anadolu	0	0	-	VU	Var	B1, C1
<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Muschampia proteides</i> - Anadolu	0	0	-	EN	Var	B1, C1
<i>Polyommatus buzulmavi</i>	1	0	-	-	Var	A2, A4, C1
<i>Polyommatus fatima</i>	1	0	-	-	Var	A2, C1

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Polyommatus kurdistanicus</i>	I	0	-	-	Var	A2, A4, C1
<i>Pseudophilotes bavius</i> - Anadolu	0	0	-	EN	Var	B1, C1
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Pyrgus cirsii</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, C1
<i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Tomares callimachus</i> - Doğu-Güneydoğu Anadolu	0	0	-	EN	Var	B1, C1

Çatak Vadisi © Emin Yoğurtcuoğlu